### De R.-K. Staatspartij en de Kerk.

In het weekblad de „Katholieke Staatkunde" schrijft Exspectans over „De Kerk en de Partij", in welk artikel de auteur tracht aan te geven het wezen van de kerk: die is: „de over de gansche wereld verspreide, de aan alle Godminnenden meegedeelde Christus".

„Christus heeft een zichtbare, maar ook een onzichtbare Kerk gesticht. — Beter: één Kerk, met dubbel element, een zichtbaar en een onzichtbaar element.

De zichtbare Kerk is de hiërarchische organisatie aller gedoopten en in leer en tucht, uiterlijk, trouw gebleven, geloovigen; met den Paus als zichtbaar opperhoofd. De zichtbare Kerk bestaat derhalve in natuurlijke orde. Bezield door bovennatuurlijk leven, zeker, maar „zichtbaar" slechts, dank de waarneembare, natuurlijke uitwendigheid."

„De onzichtbare Kerk (de ziel der Kerk) is de bovennatuurlijke orde omvattend alle waarachtig Godvreezenden en Christusminnenden met Christus als onzichtbaar opperhoofd."

Verder zegt de schrijver het volgende:

„— Velen vatten de Kerk op als een goddelijke instelling die hunne verdediging behoeft, of als een maatschappelijk stelsel, dat zij moeten invoeren met behulp van het Evangelie.

Inderdaad, velen der onzen vatten de Kerk op als een partij. En deze partijmannen hebben de zichtbare Kerk verheven, ten koste der onzichtbare. Laten we aannemen, met de bedoeling, om de zichtbare Kerk sterker en haar werk meer zegenrijk te maken. Maar met het gevolg, dat zij daardoor juist minder sympathiek gemaakt werd, minder aannemelijk en zelfs gehaat werd gemaakt. Wat al heel erg, schoon nog niet het allerergste is. Het allerergste gevolg van hun taktiek is, dat zij de superioriteit der onzichtbare Kerk miskennen en doen miskennen.

Zij hebben van de Kerk een partij gemaakt en z. p. v. christenen, zonder meer, zijn zij partijaanhangers hunner Kerk geworden. Hun apologie is partijapologie. De bekeeringen die zij bewerken, zijn hun partij-bekeeringen. Hun werken, die zij stichten (Katholieke Universiteit inclusis!) zijn partijstichtingen. En trotsch zijn zij op hun organisaties en hunne gewrochten: hun partijversterking. En reklame-maken doen zij met hun veroveringen en hunne bekeeringen: hun partijexpansie.

En de oogst, dien zij binnenhalen?

De oogst is haat."

„Zij hebben in verwarring des geestes, van de Kerk een partij gemaakt. En hun partij: hun werken, hun organisaties, hebben zij vereenzelvigd met de Kerk.

Dit ook op politiek gebied.

En zoo heeft hun „Katholieke Staatspartij" zich het air gegeven van de Kerk zelf te zijn.

De Kerk is één, heilig, algemeen en onfeilbaar.

En in haar blinden waan heeft de Kath. Staatspartij zich éénheid, heiligheid, algemeenheid en onfeilbaarheid aangematigd. Doch geen echte. De eenheid was schijn, geen wezen: zie nu brokkelt zij uit elkaar. De onfeilbaarheid was opgedrongen meerderheidsbeslissing, wier wil al te vaak slechts steunde op onwetendheid en gevormd werd door misleiding. De algemeenheid was in het streven om te voldoen aan de platvloersche verlangens aller leden, het hooge verlangen van God uit het oog verliezend; — en zie, nu voelen allen zich miskend en zijn ontevreden. De heiligheid was, lamet geen andere dan die van 't heilig huisje der ijdele zelfgenoegzaamheid."

***

### Wazige woorden.

Een Haagsch lezer zendt mij het volgend knipsel uit een Haagsch blad.

Het idee van een apologetische vergadering, gelijk hier beschreven wordt, is schitterend, maar hetgeen Dr de Groot sprak wekt op één punt een beetje den schijn van marchandeeren.

Wat doen wij, gereformeerden, op dit gebied?

### Is er zaligheid buiten het Christendom?

Met dit onderwerp trad gisteravond in de volle groote Dierentuinzaal op Dr Joh. de Groot, Ned. Herv. predikant alhier. De vergadering ging uit van de Confessioneele vereeniging, die de laatste apologetische voordracht in dezen winter hiermede organiseerde.

Nadat Dr M. M. den Hertog met gebed de bijeenkomst had geopend was het woord aan Dr de Groot.

Spr. wil eerst een definitie van absoluut geven. Absoluut is een volkomen, onovertreffbare afsluiting van een zeker gebied, in casu het Christendom. Het woord bedoelt dit, dat de zaak waarover het gaat niet voor verbetering vatbaar is.

Het Christendom is de laatste, hoogste, alles in zich sluitende onovertreffbare religie. Daarmede bedoelt spr. niet een bepaalde verschijning van het Christendom. Voor hem is het Protestantisme en in dat Protestantisme het Calvinisme de hoogste openbaring der religie. Maar dat heeft hij hier niet op het oog. Spr. bedoelt het echte, levende Christendom, waarvan de eenheid ligt in Christus. Dat echte Christendom is absoluut. Bij velen in onzen tijd is er twijfelzucht en ongeloof. Spr. noemt daar eenige redenen voor op, bijv. vele godsdiensten bevatten momenten van waarheid en daarmede valt dan de absoluutheid van het Christendom; het veranderlijke op deze wereld kan bedwelmen; de leer dat er niets dan stof is, bekoort; de bijbelcritiek enz. kan ons afhouden van het Christendom.

Daarbij komt nog, dat de oorlog ontzettend veel kwaad heeft gedaan aan het Christendom. Toch kan men zoo ongeveer bewijzen, dat het Christendom absoluut is. Iemand, die objectief zou kunnen oordeelen — een Mars-bewoner bijv. — zou zeggen dat het Christendom de hoogste en beste godsdienst is. Al het goede, ware, schoone in andere godsdiensten treft men ook in het Christendom aan, ja beter, dieper, hooger. Welke religie verzoent den mensch met God, verlost hem van de zonde en wijst hem een plaats aan in kerk, staat en maatschappij? Waar wordt God heerlijker beleden?

Ten diepste is het een kwestie van geloof. Wie in den Zoon gelooft heeft het eeuwige leven. De absoluutheid van het Christendom is een grootsche gedachte. Maar ook een gevaarlijke, als we de andere godsdiensten te laag schatten. Er is wel een diepe kloof tusschen het Christendom en de andere godsdiensten.

De vraag komt naar voren of er geen behoud is buiten het Christendom? Gaan alle heidenen verloren? De Schrift spreekt van andere schapen, die van dezen stal niet zijn. D.w.z. er waren ten tijde van Israël ook verstrooide kinderen Gods, die buiten Israël stonden. Zij waren herboren door den Christusgeest. Dit kan zonder dat men het zichzelf bewust is. Spr. antwoordt dus op deze vraag: de heidenen kunnen zeer zeker zalig worden.

Ten slotte merkt spr. op, dat alleen het ware Christendom het echte is. Aan den schijn hebben we niets. Maar jagen we het achterna, zoo zegt spr. wees gegroet Christus, mijn eenige hoop?

Een drietal aanwezigen nam deel aan de gedachtenwisseling, waarin vragen naar voren kwamen als: wat is echt geloof, wat spr. populair beantwoordde met: onbegrensd vertrouwen in God; wat zijn bastaardvormen van het Christendom; wat staat hooger: gelooven of begrijpen. Ook sprak een z.g. Dageraad-man, die de absoluutheid van het Christendom trachtte te bestrijden en die door spreker eens flink onderhanden werd genomen.

Ds v. d. Bosch sloot deze goed geslaagde samenkomst met dankzegging.

B. W.

## STEMMEN UIT ONZE KERKEN.

Hooggeachte Redactie,

In no. 20 van „De Reformatie" gaf Prof. Hepp eenige citaten uit „De Saambinder", waardoor mij de volgende zinsnede onder de oogen kwam:

> „Een of ander jongelings-vereeniging-jongeling heeft eens in een krant der jongelingen verklaard, niet gaarne bij mij ter catechisatie te zullen gaan; 't moest er wel een janboel zijn."

Deze zin werpt een ongunstig licht op den persoon in kwestie en schijnt bovendien de jongel.-ver. in 't algemeen te willen treffen. Het komt mij daarom wenschelijk voor deze onjuiste voorstelling weg te nemen door u op de hoogte van de feiten te brengen.

In „De Saambinder" d.d. 28 Jan. en 11 Febr. '21 schreef Ds Kersten een artikel over „Jongelings-Vereenigingen", waarin hij o.m. het volgende schreef:

> „Als de catechisaties niet trouw worden bezocht, als de noodige aandacht bij de leerlingen ontbreekt, als de enkele vragen slecht worden geleerd en nog slechter worden opgezegd; als . . . . maar dit is reeds genoeg . . . . dan zijn we geneigd moedeloos te worden. In onze jeugd was 't zoo heel anders, toen was er eerbied voor een dominé, en voor de ouderlingen, maar nu, 't is soms of de duivel in die jongens gevaren is. We worden boos, vooral op die jongens.
>
> Catechiseeren wordt een ramp, gelukkig als dat uur dan voorbij is, en we zetten niet gaarne nog een stap op den weg, om met de opgeschoten jongens verder over allerlei te handelen, dat tot hun ontwikkeling dienen kan, hun leergierigheid veroordeelen we soms, die wijsneuzen! En toch 't moest ons wel beschamen, dat wij niet meer weten, en ons prikkelen tot meerder onderzoek. Gaarne wil ik dat alles toestemmen."

Van de hand van schrijver dezes werd daarop in „De Vaandrager" d.d. 16 en 30 Maart '21 een ingezonden stuk geplaatst, dat tegen de door Ds K. geleverde beschouwingen inging. Hierin schreef ik o.m. het volgende:

> „en als ik dan lees, wat Ds K. over de catechisaties schrijft, vrees ik, dat de leiding van het ambt (n.l. op de J.V.) niet zoo héél gunstig zou werken. We zouden in verband hiermede de vraag kunnen stellen, of het met de catechisatie van Ds K. wel in orde is. De beschrijving, ons daarvan gegeven, lokt niet uit, om bij Zijn Eerw. les in de geloofsleer te komen halen."

Dit is geheel iets anders, dan wat Ds K. er van maakt. Van janboel heb ik in 't geheel niet gesproken. 'k Geloof, dat ik hiermede de onjuistheden heb weggenomen en den lezer de gelegenheid gegeven zich objectief een oordeel te vormen.

Met dank voor de plaatsing,

„Een of ander Jongelings-Vereeniging-jongeling."

Leiden, 19 Febr. '23.

## BOEKBESPREKING.

> „Hoofddoel en Gedachtengang van Lucas' Evangelieverhaal." Rede, gehouden bij de overdracht van het Rectoraat der Theologische School van de Gereformeerde Kerken in Nederland, den 6en December 1922, door Dr S. Greijdanus.
> Kampen, J. H. Kok.

M.i. deed prof. Greijdanus met dit onderwerp voor zijn rectorale oratie te kiezen een gelukkigen greep. Het is een détail-studie en toch weer niet zóó gedetailleerd, dat de groote lijnen niet uitkomen.

Integendeel. Meer dan een Nieuw-Testamentisch vraagstuk komt hier naar voren. Inzonderheid het synoptisch probleem.

Dat prof. Greijdanus dit alles streng wetenschappelijk aanvat, behoeft niet eens vermeld.

Zoo'n rede geeft oriënteering.

Natuurlijk heeft ook prof. Greijdanus zijn particulier standpunt. Hij sluit zich nog al angstvallig aan bij de traditie, de overlevering buiten de Schrift. Maar dat daargelaten.

Niet alleen de aftredende rector, maar ook de school legt met deze rede eer in.

Voorts ontvangen:

A. Schilder, „Over Beheer en Administratie van Kerkelijke Finantiën." Firma Jan Haan, Groningen.

„Verslag van de tweede officieele vergadering der classis Batavia van de Gereformeerde Kerken in Ned. Indië", gehouden op 21 en 22 Juni 1922 te Bandoeng.

S. Keller, „Op den drempel van het Geloof". Een boekje voor zoekende zielen. Uit het Duitsch vertaald. J. H. Kok, Kampen.

G. J. v. d. Ploeg, „In Nieuwe Banen". Een Tijdwoord. Lezing gehouden op de Jaarvergadering van den Chr. Nat. Werkmansbond. J. H. Kok, Kampen.

---

> „De Afscheiding in de Nederlandsch Hervormde Kerk der 19de eeuw." Historisch geschetst door J. C. Rullmann. Derde druk. Amsterdam, W. Kirchner.

Zelden werd er op onzen vaderlandschen bodem een historisch werkje zóó populair en tegelijk zóó betrouwbaar geschreven. Dit is nu reeds de derde druk. De hand streelt het oog.

---

> „Eere zij God." Engelenzang naar woorden der H. Schrift Luk. 2:14, voor gemengd koor met soli, door J. D. Heersink.
> Eigen uitgave.
> „Den Koning der Eeuwen" (1 Tim. 1:17), lied voor gemengd koor, met begeleiding van orgel of piano, door A. ten Hoor.
> Oss, J. C. Willemsen.

Mits men zijn eischen niet al te hoog stelle, zijn beide voor onze zangkoren een gewenschte aanvulling voor het dikwijls niet te rijke repertoire.

---

> „Uit der Hongaren Land," door J. J. Westerbeek van Eerten.
> Amsterdam, W. Kirchner.

Gezellig, gemoedelijk, sympathiek geschreven.

---

> „Waarom gij niet gelooft en wat wij u te antwoorden hebben." Vijftig bedenkingen tegen godsdienst, bijbel, kerk en geloof.
> Weerlegd door J. A. Tazelaar, Pred. te Rotterdam.
> Kampen, J. H. Kok.

Dit is het genre voor Evangelisatie-lectuur.

Wij moeten meer van zulke boekjes hebben.

Een nadere uitwerking van deze vragen en antwoorden, doch steeds beknopt, zou bijzonder nuttig zijn.

---

> „Een uitverkoren Vat." Twaalf tafereelen uit het leven van Paulus. Met illustraties naar platen van Harold Copping, door Ds J. J. Knap Czn.
> Nijkerk, G. F. Callenbach.

Een koninklijke uitgave met schitterende illustraties en meesterlijke woord-schetsen.

---

> „Het Oude Testament in onze prediking," door Dr J. Ridderbos, Hoogleeraar aan de Theol. School te Kampen.
> Kampen, J. H. Kok.

Een omwerking van het vóórtreffelijke referaat, door prof. Ridderbos op de predikantenvergadering in 1922 gehouden.

Voor de prediking over het Oude Testament leerrijk en verfrisschend.

Alleen heb ik tegen den term theo-christo-centrisch wel eenig bezwaar.

Doch dit is een kleinigheid, die slechts terloops wordt gememoreerd.

Prof. Ridderbos heeft onze predikanten aan zich verplicht.

HEPP.

## KERKNIEUWS.

### GEREFORMEERDE KERKEN.

Beroepen te:
Boskoop, J. G. Fernhout te St. Pancras.
Brouwershaven, J. Westerhuis te Oud-Loosdrecht.
Oosterend-Hijdaard, H. v. d. Zanden te Wapenveld.
Oude- en Nieuwendijm, J. Visscher te Hijlaard.
Spijk (Gr.), W. van Gelder te Langeslag.
Zuid-Beijerland, Dr H. W. v. d. Vaart Smit te 's Graveland.

Aangenomen naar:
Laren N.-H., J. H. Sillevis Smitt, cand. te Amsterdam.

Bedankt voor:
Bleiswijk, G. Laarman te Scharendijke.
Dordrecht, P. Doddens te Brielle.
Leimuiden, Scharnegoutum, Marken, Purmerend, Molenaarsgraaf—Brandwijk, Hellevoetsluis—Nieuw Helvoet, Oosterend (op Texel) en Ouderkerk a. d. IJssel, J. H. Sillevis Smitt, cand. te Amsterdam.
Nederhorst den Berg, J. van Henten te Oldekerk.
Nieuw-Dordrecht, J. A. Verhoog te Willemstad.
Oosterend-Hijdaard, H. van der Zanden te Wapenveld.
Ondega (W.), S. de Vries te Ambt-Vollenhove.

Afscheid van:
Groningen, L. P. Krüger (naar Soemba). Tekst Markus 7: 24-30.

Overleden. Te Utrecht is in den ouderdom van 63 jaar overleden Ds J. Breukelaar, em.-pred. van Utrecht.

Kerkraadsadres. Het adres van den Kerkraad der Gref. Kerk te Tiel is: L. Barendregt, Scriba, Singel T. 118.

### CHR. GEREFORMEERDE KERK.

Tweetal te:
Schiedam, A. M. Berkhoff te Utrecht en J. W. Geels te Apeldoorn.

Beroepen te:
Noordeloos, R. Velema te Kampen.
Sliedrecht, K. Groen te Zwijndrecht.